

Patryk Piątkowski

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
ORCID: 0000-0002-7926-2243

Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2023 r. o sygn. akt: II CSKP 885/22¹

STRESZCZENIE Zagadnienie potencjalnych roszczeń w przypadku wyrządzenia szkody na osobie oraz naruszenia praw pacjenta doczekało się dość pokaźniej liczby orzeczeń sądowych oraz licznych opracowań naukowych. Głosowanym orzeczeniem swoje stanowisko w tym zakresie zajął także Sąd Najwyższy, przyjmując, że zadośćuczynienie oparte na art. 448 k.c. w zw. z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta jest samodzielnym i odrębnym żądaniem od roszczenia o zadośćuczynienie wywodzonego z tytułu szkody na osobie i opartego na art. 445 § 1 kodeksu cywilnego. Celem niniejszej glosy jest aprobata analizy rozstrzygnięcia SN

SŁOWA KLUCZOWE prawo cywilne, prawa pacjenta, prawo medyczne, zadośćuczynienie

Gloss to the judgment of the Supreme Court of 12 May 2023, II CSKP 885/22SKP 885/22 12 May 2023, II CSKP 885/22

SUMMARY The issue of potential claims in the event of personal injury and violation of patient rights has been the subject of quite a large number of court decisions and numerous scientific studies. In a commented judgment, the Supreme Court also expressed its position in this respect, assuming that compensation based on article 448 of the Civil Code in connection with article 4 section 1 of the Act of November 6, 2008 on patient rights and the Patient Ombudsman is an independent and separate claim from the claim for compensation for personal injury based on article 445 § 1 of the Civil Code. The purpose of this gloss is to approve the analysis of the Supreme Court's decision

KEYWORDS civil law, patient's right, medical law, compensation

¹ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2023 r., II CSKP 885/22, Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2023 r. OSNC-ZD 2023, nr 4, poz. 52.

Teza

Zadośćuczynienie oparte na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta² (dalej: u.o.p.p.) jest samodzielnym i odrębnym żądaniem od roszczenia o zadośćuczynienie wywodzonego z tytułu szkody na osobie i opartego na art. 445 § 1 Kodeksu Cywilnego³ (dalej: k.c.). Odmienny jest przedmiot ochrony prawnej każdego z nich. Przepis art. 445 § 1 k.c. rekompensuje skutki uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia, natomiast art. 4 ust. 1 u.o.p.p. chroni godność, prywatność i autonomię pacjenta. Oznacza to, że na podstawie faktycznej, uzasadniającej rozpoznanie sprawy w kierunku zakreślonym hipotezą normy prawnej zawartej w art. 445 § 1 k.c. nie można dowolnie kwalifikować oceny prawnej bądź pod kątem tego przepisu, bądź pod kątem art. 4 ust. 1 u.o.p.p. w zw. z art. 448 k.c. Subsumpcja pod art. 4 ust. 1 u.o.p.p. musi wynikać ze źródła tkwiącego w podstawie faktycznej żądania. O ile więc art. 4 ust. 1 u.o.p.p. nie musi być wyraźnie powołany w treści pozwu, o tyle nieodzowne jest sformułowanie zarzutu naruszenia praw pacjenta.

Stan faktyczny

Dnia 2 kwietnia 2013 r. powód podczas przesiadania się z wózka inwalidzkiego na fotel osunął się na podłogę, po czym usłyszał uderzenie i dźwięk charakterystyczny dla łamania kości. Z uwagi na to, że powód od 24. roku życia jest osobą niepełnosprawną po poważnym urazie kręgosłupa, nie odczuł bólu w trakcie upadku. W dniu wypadku powód udał się na szpitalny oddział ratunkowy szpitala powiatowego w M., gdzie został zbadany w sali przyjęć interesantów przez lekarza M.S. (dalej: “pozwany”). Podczas badania lekarz dokonał wyłącznie oględzin nogi powoda, po czym bez przeprowadzonego badania RTG (pomimo prośby powoda o takie badanie) stwierdził, że noga **nie jest** złamana. Następnego dnia u powoda pojawił się obrzęk i opuchlizna nogi. Powód wrócił z miejscowości M. do miejscowości B. i udał się do szpitala w B., gdzie udzielono mu pomocy. W dniu wypisu – tj. 5 kwietnia 2013 r., powód wymagał opieki przy

² Ustawa z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1545, 1675, 1692, 1972).

³ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1610, 1615, 1890, 1933).

wykonywaniu wszystkich czynności oraz przy poruszaniu się, został również skierowany do poradni ortopedycznej. W dokumentacji medycznej Szpitala w B. stwierdzono wieloodłamowe złamanie końca dalszego kości piszczelowej lewej. W późniejszym okresie powód, w towarzystwie swojego pełnomocnika procesowego, odbył spotkanie z pozwanym lekarzem, który podczas rozmowy przyznał, iż 2 kwietnia 2013 r. z powodu zmęczenia popełnił błąd i podał powodowi numer jego polisy ubezpieczeniowej potwierdzającej zawarcie obowiązkowej umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej w związku z wykonywanym zawodem lekarza. Przedmiotem tego ubezpieczenia była odpowiedzialność ubezpieczającego za szkody wyrządzone osobom trzecim, powstałe w wyniku zawinionego działania lub zaniechania ubezpieczonego. Powód zgłosił do ubezpieczyciela fakt zaistnienia szkody. Po przeprowadzonym postępowaniu likwidacyjnym ubezpieczyciel odmówił wypłaty świadczenia, wskazując, że brak jest po stronie pozwanego winy. W ocenie ubezpieczyciela lekarz przyjmując powoda, popełnił błąd diagnostyczny, który – choć spowodował opóźnienie leczenia – nie miał wpływu na proces gojenia się rany. U powoda nie doszło bowiem do dodatkowych powikłań w okresie od złamania do chwili wykonania badania RTG – tj. 5 kwietnia 2013 r. Ustawienie odłamów zarówno przed unieruchomieniem, jak i po unieruchomieniu kończyny – było dobre.

Droga sądowa

Pozwem z dnia 24 lutego 201 r. powód M. P. wniósł o zasądzenie od pozwanych lekarza M.S. oraz ubezpieczyciela asekurującego lekarza w zakresie odpowiedzialności cywilnej – zadośćuczynienia w kwocie 100.000 zł, zasądzenia od pozwanych na jego rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych, a także o zasądzenie od pozwanego odsetek od dnia zgłoszenia szkody do dnia wypłaty zadośćuczynienia. W odpowiedzi na pozew pozwani wnieśli o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda kosztów procesu. Wyrokiem z dnia 25 kwietnia 2018 r. Sąd Okręgowy w Bydgoszczy oddalił powództwo i orzekł o kosztach postępowania sądowego. W ocenie sądu *a quo* pozwany M.S. przyjmując powoda na SOR Szpitala (...) w M., nie podjął niezbędnych czynności, które pozwoliłyby na rozpoznanie bądź wykluczenie dokonanego złamania, wskutek czego dopuścił się błędu diagnostycznego. Dodatkowo w ramach przyjęcia powoda na SOR nie została sporządzona przez pozwanego lekarza dokumentacja medyczna z wizyty, co uniemożliwiło dalszą ocenę prawidłowości działania lekarza i samo w sobie stanowiło nieprawidłowość. Jak wskazał

sąd, badanie RTG stanowi rutynowe postępowanie w podobnych przypadkach, a jego nieprzeprowadzenie poskutkowało nierozpoznanie złamania podudzia u powoda. Następstwem tego był brak zaopatrzenia ortopedycznego złamanej kończyny, co mogło stanowić zagrożenie dla życia i zdrowia pacjenta (np. w postaci powstania powikłań naczyniowych, przemieszczenia odłamów, przerwania ciągłości skóry, zapalenia kości z możliwością utraty kończyny lub sepsy). W przebiegu leczenia powoda nie powstały jednak żadne powikłania, a sam zrost postępował bez opóźnień. Opóźnienie rozpoczęcia leczenia nie wpłynęło więc na przyjętą metodę leczenia. Brak unieruchomienia złamania bezpośrednio po wypadku przedłużył fazę krwiaka (I faza gojenia złamania kości) o 3 dni. Sąd Okręgowy wskazał, że roszczenia powoda względem pozwanych oparte są o art. art. 445 § 1 w zw. z art. 444 § 1 k.c. W ocenie sądu I instancji w przypadku podnoszonych przez powoda okoliczności, by wykazać zasadność zgłoszonego roszczenia, winien on udowodnić, że miało miejsce zdarzenie, które wywołało u niego szkodę niemajątkową oraz że pomiędzy przedmiotowym zdarzeniem a krzywdą istnieje adekwatny związek przyczynowy. Z uwagi na brak wykazania przez powoda wszystkich przesłanek odpowiedzialności cywilnej pozwanego sąd okręgowy oddalił roszczenie powoda, wskazując, że co prawda doszło do szkody na osobie powoda, jak i błędu diagnostycznego po stronie lekarza, jednak pomiędzy tymi zdarzeniami nie występuje w ocenie sądu adekwatny związek przyczynowy, który należy rozumieć jako zwykłą konsekwencję tego zdarzenia⁴. Powyższa konstatacja przesądziła o oddaleniu powództwa przez sąd *a quo*⁵. Powód złożył apelację od wyroku, zaskarżając go w całości. Apelacja została oparta na następujących zarzutach: naruszeniu przepisów postępowania poprzez niedopuszczenie dowodu z opinii dodatkowej innego biegłego z zakresu ortopedii; nierozpoznanie istoty sprawy, spowodowane naruszeniem przepisów postępowania, polegające na uchyleniu się przez sąd od oceny, jaki był rozmiar krzywdy powoda wywołany zawinionym działaniem i jaka kwota pieniężna stanowiłaby odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę

⁴ W ocenie Sądu I instancji z analizy stanu faktycznego sprawy wynika, że brak jest w przedmiotowej sprawie związku przyczynowego adekwatnego. Ważnym ogniwem w tym ustaleniu było stwierdzenie powołanego biegłego sądowego z dziedziny ortopedii wskazującego w treści opinii, że przebieg leczenia powoda byłby identyczny również wówczas, gdyby poddał się on leczeniu tego samego dnia, w którym udał się na SOR w Szpitalu w M. Wydłużenie o 3 dni czasu oczekiwania na trafną diagnozę mogło, ale w ostateczności nie spowodowało żadnych przykrych dolegliwości dla powoda. Należy więc uznać, że brak jest podstaw do przyjęcia, że zdarzenie to pozostaje w związku z odczuwaną przez powoda krzywdą, którą odczuwałby również wówczas, gdyby pozwany lekarz postawił od razu trafną diagnozę.

⁵ Wyrok Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 25 kwietnia 2018 r., I C 241/15, niepublikowany.

powoda; naruszenie przepisów postępowania poprzez niewszzechstronne rozważenie zebranego w sprawie materiału dowodowego prowadzące do jego błędnej oceny; sprzeczność ustaleń sądu z treścią zebranego materiału dowodowego, polegająca na przyjęciu, że opóźnienie w leczeniu powoda mogło spowodować przedłużenie leczenia o 3 dni, podczas gdy z opinii biegłego wynikało, że opóźnienie to mogło spowodować przedłużenie leczenia o 14 dni.

Wyrokiem z dnia 6 marca 2019 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku oddalił apelację powoda oraz zażalenie pozwanego ubezpieczyciela w przedmiocie nieobciążenia powoda kosztami procesu⁶. Sąd apelacyjny w pełni podzielił ustalenia faktyczne dokonane przez sąd okręgowy, przyjmując je za własne oraz podzielił konsekwencje prawne wywiedzione w oparciu o poczynione ustalenia.

Skargę kasacyjną od wyroku sądu apelacyjnego wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich, zaskarżając wyrok sądu *ad quem* w całości. Wniósł o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Skarżący zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu naruszenie prawa materialnego, tj.:

- 1) niewłaściwe zastosowanie art. 361 § 1 k.c. poprzez uznanie, że krzywda powoda (opóźnienie leczenia o 3 dni, przedłużenie rozstroju zdrowia) nie pozostaje w adekwatnym związku przyczynowym z błędem diagnostycznym pozwanego, podczas gdy w świetle niezakwestionowanych przez sąd apelacyjny ustaleń faktycznych sądu okręgowego (opinia biegłego), a także doświadczenia życiowego i zasad logicznego myślenia zależność ta jest oczywista;
- 2) niewłaściwe zastosowanie (błędne niezastosowanie) art. 4 ust. 1 u.o.p.p. w zw. z art. 448 k.c. poprzez zaniechanie rozważania odpowiedzialności pozwanych za zawinione naruszenie praw pacjenta, podczas gdy niezakwestionowane przez sąd apelacyjny ustalenia faktyczne sądu okręgowego oraz żądanie pozwu mieściły się w zakresie hipotezy wyżej wymienionej normy;
- 3) a w konsekwencji naruszenie art. 30, art. 38, art. 68 ust. 1 Konstytucji RP poprzez usankcjonowanie stanu, w którym krzywda wyrządzona powodowi wskutek błędu diagnostycznego pozwanego nie została naprawiona.

⁶ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 6 marca 2019 r., V ACa 601/18, LEX nr 3412754.

Stanowisko Sądu Najwyższego

Skarga kasacyjna wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2023 r. została oddalona, a zarzuty w niej powołane w jego ocenie nie zostały uzasadnione. Sąd, odnosząc się do ich treści, wskazał, że:

Roszczenie powoda dotyczyło żądania zadośćuczynienia za pokrzywdzenie będące konsekwencją poniesionej szkody na osobie (art. 445 § 1 k.c. w zw. z art. 444 k.c.). Dolegliwości związane z leczeniem powoda wynikały ze zdarzenia, za które pozwany nie ponosił odpowiedzialności. Co więcej, Sąd Najwyższy, odnosząc się do ewentualnych przesłanek odpowiedzialności cywilnej pozwanego lekarza, wskazał, że błąd pozwanego lekarza skutkowałam wydłużeniem leczenia o 3 dni, jednak sam błąd diagnostyczny nie spowodował odrębnej szkody na osobie powoda⁷. Nie mogło zatem dojść do pokrzywdzenia w rozumieniu art. 445 § 1 k.c. Dlatego też zarzut niewłaściwego zastosowania art. 361 § 1 k.c. jest niezasadny, dotyczy on bowiem nie pokrzywdzenia, ale poszkodowania, gdy tymczasem udało się nie dopuścić do zaistnienia po stronie powoda szkody na osobie wynikającej z błędu popełnionego przez pozwanego lekarza.

Zadośćuczynienie oparte na art. 448 k.c. w związku z art. 4 ust. 1 u.o.p.p. jest samodzielnym i odrębnym żądaniem od roszczenia o zadośćuczynienie wywodzonego z tytułu szkody na osobie i opartego na art. 445 § 1 k.c. Odmienny jest przedmiot ochrony prawnej każdego z nich. Przepis art. 445 § 1 k.c. rekompensuje skutki uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia, natomiast art. 4 ust. 1 u.o.p.p. chroni godność, prywatność i autonomię pacjenta. Oznacza to, że na podstawie faktycznej uzasadniającej rozpoznanie sprawy w kierunku zakreślonym hipotezą normy prawnej zawartej w art. 445 § 1 k.c. nie można dowolnie kwalifikować oceny prawnej, bądź pod kątem tego przepisu, bądź pod kątem art. 4 ust. 1 u.o.p.p. w zw. z art. 448 k.c. Subsumpcja pod art. 4 ust. 1 ustawy o prawach pacjenta, musi wynikać ze źródła tkwiącego w podstawie faktycznej żądania. W ocenie Sądu Najwyższego o ile art. 4 ust. 1 u.o.p.p. nie musi być wyraźnie powołany w treści pozwu, by sąd mógł zasądzić zadośćuczynienie za naruszenie praw pacjenta, o tyle nieodzowne jest sformułowanie w tej mierze stosownego

⁷ W ocenie zaś Sądu Okręgowego, jak i Sądu Apelacyjnego niewykazaną przesłanką odpowiedzialności cywilnej był – nie brak powstania szkody na osobie wskutek błędy diagnostycznego, a brak adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy szkodą na osobie (która została w ocenie Sądów stwierdzona), a błędem diagnostycznym.

zarzutu⁸. Wbrew stanowisku Rzecznika Praw Obywatelskich powód nie wskazał jako podstawy swojego roszczenia naruszenia jego praw pacjenta. Owszem, w pozwie podniesiono okoliczności na to wskazujące, jednak wymienienie ich jako okoliczności tworzących standard staranności wymaganego po stronie lekarza, a nie jako podstawę faktyczną roszczenia. Tymczasem nie ma możliwości uwzględnienia powództwa na innej podstawie faktycznej niż wskazana przez powoda.

Analiza i ocena stanowiska Sądu Najwyższego

Stanowisko Sądu Najwyższego w ocenie autora zasługuje na aprobatę. Wyrok Sądu Najwyższego dotyczy bezpośrednio dwóch roszczeń mających swoje źródła w prawie cywilnym.

Pierwszym z nich jest zadośćuczynienie za szkodę na osobie na podstawie art. 444 k.c. w zw. z art. 445 § 1 k.c. Zgodnie z art. 444 k.c. w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia naprawienie szkody obejmuje wszelkie wyniki z tego powodu koszty. Na żądanie poszkodowanego zobowiązany do naprawienia szkody powinien wyłożyć z góry sumę potrzebną na koszty leczenia, a jeżeli poszkodowany stał się inwalidą, także sumę potrzebną na koszty przygotowania do innego zawodu. Jeżeli poszkodowany utracił całkowicie lub częściowo zdolność do pracy zarobkowej albo jeżeli zwiększyły się jego potrzeby lub zmniejszyły widoki powodzenia na przyszłość, może on żądać od zobowiązanego do naprawienia szkody odpowiedniej renty. Jeżeli w chwili wydania wyroku szkody nie da się dokładnie ustalić, poszkodowanemu może być przyznana renta tymczasowa.

Na podstawie zaś art. 445 § 1 k.c. – w wypadkach przewidzianych w artykule poprzedzającym (art. 444 k.c.) – sąd może przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę⁹. Roszczenia przewidziane w art. 444 i 445 k.c. mają również charakter niezależny,

⁸ Jak wskazał Sąd Najwyższy – „Powód ani w pozwie, ani w apelacji, nie uczynił ze wzmiankowanych okoliczności świadczących o naruszeniu praw pacjenta podstawy swojego roszczenia, ale traktował je jako wskazujące na zaniedbanie należytej staranności tudzież na zwinienie po stronie lekarza prowadzących do powstania szkody na osobie (szkody doznanej przez powoda). Jego roszczenie jest ewidentnie określone jako zadośćuczynienie z art. 445 k.c. związane właśnie z tą szkodą. Zostało to również wyraźnie wyartykułowane na s. 9 pozwu, gdzie wymienia się szereg szkód i cierpień powoda mających stanowić podstawę zadośćuczynienia.”

⁹ Zob. szerzej nt. zadośćuczynienia M. Wałachowska, *Zadośćuczynienie pieniężne za uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia w prawie polskim*, Wiadomości Ubezpieczeniowe (wydanie specjalne), 2012, nr 2, s. 11–24.

co w konsekwencji powoduje, że nie podlegają zaliczeniu jedno na poczet drugiego. Przesłanką przyznania zadośćuczynienia jest zarówno cierpienie fizyczne, jak i psychiczne, które mogą wystąpić razem lub samodzielnie¹⁰.

Drugie ze wskazanych w wyroku roszczeń wynika z treści art. 4 ust. 1 u.o.p.p. w związku z art. 448 k.c. Zgodnie z art. 4 ust. 1 u.o.p.p. – w razie zawinionego naruszenia praw pacjenta sąd może przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę na podstawie art. 448 k.c.

Sąd Najwyższy podziela utrwaloną linię orzeczniczą stanowiącą o oddzielności i samodzielności wyżej wymienionych roszczeń¹¹, na którą wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 maja 2007 r.¹² wydanym jeszcze przed obowiązaniem ustawy o prawach pacjenta z 2008 r. – a na podstawie art. 19 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej¹³, która regulowała już instytucję zadośćuczynienia za naruszenie praw pacjenta. Wskazuje się niejednokrotnie zarówno w orzecznictwie, jak i doktrynie, że roszczenie o zadośćuczynienie pieniężne za naruszenie praw pacjenta wpisuje się w polski system prawny. Pełni ono funkcję uzupełniającą wobec art. 23 k.c., lecz stanowi samodzielną podstawę odpowiedzialności rozszerzającą zakres dóbr osobistych¹⁴. Co więcej – roszczenie oparte o art. 445 § 1 k.c. może być dochodzone w ramach odpowiedzialności deliktowej i obejmuje skutki błędów medycznych w postaci

¹⁰ M. Wałachowska (w:) *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania. Część ogólna* (art. 353–534), (red.) M. Frasz, M. Habdas, Warszawa 2018, art. 445. <https://sip.lex.pl/#/commentary/587770153/567593/fras-mariusz-red-habdas-magdalena-red-kodeks-cywilny-komentarz-tom-iii-zobowiazania-czesc-ogolna...?cm=URELATIONS> (dostęp: 25 kwietnia 2024 r.).

¹¹ Zob. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2023 r., I CSK 232/23, LEX 3611706., Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2022 r., I CSK 2205/22, LEX nr 3452031, Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 3 listopada 2021 r., I ACa 147/21, LEX nr 3263225, Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 17 sierpnia 2021 r., I ACa 382/21, LEX nr 3257074, Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2020 r., IV CSK 182/20, LEX nr 3148273, Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 27 listopada 2020 r., I ACa 253/20, LEX nr 3113947, Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 8 stycznia 2020 r., I ACa 312/19, LEX nr 2979152.

¹² Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2007 r., V CSK 76/2007, OSNC 2008/7–8 poz. 91 z glosą M. Wałachowskiej w Przeglądzie Sądowym 2009, nr 5 str. 103., zob. też: M. Nesterowicz, *Cywilne prawo – czyn niedozwolony – zadośćuczynienie za naruszenie praw pacjenta. Glosa do wyroku SN z dnia 27 kwietnia 2012 r.*, V CSK 142/11, OSP 2013, nr 6, s. 61., M. Nesterowicz, *Glosa do wyroku SN z dnia 3 grudnia 2009 r.*, II CK 337/09, Prawo i Medycyna 2012, nr 2, s. 122–128.

¹³ Ustawa z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (t.j. Dz. U. 2007 r. Nr 14 poz. 89 ze zm.).

¹⁴ M. Nesterowicz, *Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie. z dnia 10 marca 2015 r.*, VI ACa 651/14, Prawo i Medycyna 2016, nr 4, s. 123–130, M. Safjan, *Kilka refleksji wokół problematyki zadośćuczynienia pieniężnego z tytułu szkody wyrządzonej pacjentowi*, Prawo i Medycyna 2005, nr 1, str. 10.

uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia, podczas gdy naruszenie praw pacjenta stanowi samodzielną podstawę odpowiedzialności i przysługuje z samego faktu naruszenia praw pacjenta rozumianych jako element jego dóbr osobistych.

W uzasadnieniu wyroku Sąd Najwyższy porusza kwestie, które również zasługują na odniesienie się do nich, a w konsekwencji na aprobatę – tj. związanie sądu żądaniami powoda zawartymi w pozwie oraz zastosowanie subsumpcji.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w glosowanym orzeczeniu – w sprawie nie zaistniały wątpliwości co do podstawy faktycznej żądania powództwa, a sąd nie mógł uwzględnić roszczenia powoda na innej podstawie niż podstawa faktyczna powoływana przez niego w pozwie. Żądanie, z przywołaną w celu jego uzasadnienia podstawą faktyczną, wyznacza granice przedmiotu procesu (treść roszczenia procesowego), a zarazem dopuszczalne ramy rozpoznania i rozstrzygnięcia sądu. Związanie sądu granicami żądania obejmuje nie tylko związanie co do celu samej treści (wysokości) żądania zasadniczego, ale także co do uzasadniających je elementów motywacyjnych. W sytuacji, w której z przytoczonych przez powoda okoliczności faktycznych wynika, że poza roszczeniem objętym żądaniem przysługuje mu jeszcze inne roszczenie, sąd nie może wyrokować co do tego roszczenia. Powód jako dysponent żądania musi się liczyć ze skutkami procesowymi tego, przy którym obstaje, a wszelkie zabiegi interpretacyjne w zakresie wykładni żądania nie mogą tego spowodować, by sąd zmienił rzeczywistą treść żądania powoda.

Powyzsze rozważania sądu były oparte oczywiście o art. 321 § 1 Kodeksu Postępowania Cywilnego¹⁵ (dalej k.p.c.), zgodnie z którym sąd nie może wyrokować co do przedmiotu nieobjętego żądaniem ani zasądzać ponad nie. Zakaz orzekania ponad żądanie dotyczy roszczenia zarówno w sensie ilościowym, jak i jakościowym. Oznacza to, że sąd również nie może wyjść poza wskazywaną przez powoda podstawę faktyczną. Zgodnie bowiem z zasadą wynikającą z rzymskiej paremii: *Da mihi factum dabo tibi ius* obowiązkiem powoda jest wyłącznie wskazane okoliczności faktycznych uzasadniających roszczenie – zgodnie z art. 187 § 1 pkt 2 k.p.c., natomiast rzeczą sądu jest poszukiwanie i przyjęcie właściwej konstrukcji prawnej stanowiącej podstawę rozstrzygnięcia¹⁶. Warunkiem orzeczenia na innej niż przytoczona przez powoda podstawie jest to, aby okoliczności faktyczne, na jakie się powołał, to uzasadniały, aby ich rozumienie

¹⁵ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 1550, 1429, 1606, 1615, 1667, 1860, 2760.)

¹⁶ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 4 lipca 2018 r., V ACa 437/17, LEX nr 2628321.

było takie samo albo co najmniej bardzo podobne, a zasądzone świadczenie musi być takie samo¹⁷.

W omawianej sprawie powód co prawda wskazał postawy faktyczne mogące stanowić przedmiot roszczenia zarówno z art. 445 § 1 k.c., jak i art. 4 ust.1 u.o.p.p., jednak samo roszczenie o zadośćuczynienie objęte dyspozycją art. 4 ust. 1 u.o.p.p, a stanowiące oddzielne roszczenie względem zadośćuczynienia z art. 445 § 1 k.c., nie zostało zgłoszone. Wobec powyższego sądy obu instancji nie mogły rozpoznać roszczenia o naruszenie praw pacjenta jako oddzielnego świadczenia od zadośćuczynienia na podstawie art. 445 § 1 k.c.¹⁸

Bibliografia

- Fras M. (red.), Habdas M. (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania. Część ogólna (art. 353–534)*, Warszawa 2018.
- Nesterowicz M., *Glosa do wyroku SN z dnia 3 grudnia 2009 r., II CK 337/09*, „Prawo i Medycyna” 2012, nr 2.
- Nesterowicz M., *Cywilne prawo – czyn niedozwolony – zadośćuczynienie za naruszenie praw pacjenta. Glosa do wyroku SN z dnia 27 kwietnia 2012 r., V CSK 142/11*, OSP 2013, nr 6.
- Nesterowicz M., *Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie. z dnia 10 marca 2015 r., VI ACa 651/14*, „Prawo i Medycyna” 2016, nr 4.
- Safjan M., *Kilka refleksji wokół problematyki zadośćuczynienia pieniężnego z tytułu szkody wyrządzonej pacjentowi*, „Prawo i Medycyna” 2005, nr 1.
- Wałachowska M., *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2007 r., V CSK 76/2007*, „Przegląd Sądowy” 2009, nr 6.
- Wałachowska M., *Zadośćuczynienie pieniężne za uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia w prawie polskim*, „Wiadomości Ubezpieczeniowe” (wydanie specjalne) 2012, nr 2

¹⁷ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2019 r., V CSK 207/18, OSNC-ZD 2020, nr 3, poz. 46.

¹⁸ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2007 r., V CSK 76/07, LEX 298935 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 września 2011 r., V CSK 401/10, LEX 964492.